

Vaesed ja hariduseta inimesed Eestis: milline on andragoogi nägemus olukorrast

Kristo-Gunnar Rentnik

Jah, miks küll on Eestis palju vaeseid inimesi? Kui vaadata kuidas kuvatakse Eestit välismaale, kui suurte digitegudega riiki, siis tänaval liikuvates inimestes küll ei peegeldu sama arvamus. Kui küsida: „Kuidas Sul läheb?“, siis tuleb sellele sagedasti tüüpiliseks vastuseks: „Ahh, mis mul ikka, saab kuidagi hakkama!“ Selles tagasihoidlikus ja alandlikus vastuses ei peitu kuidagi seda uhkusttekkitavat digiimpeeriumit. Siine paradoks viis mind edasi mõtlema, et mis siis on ikka valesti?

Statistikaameti kodulehel oleva info kohaselt kannatab Eestis suhtelises vaesuses 284 300 inimest. See tähendab, et pea iga viies inimene Eestis sai 2018 aastal kätte vaid miinimumpalga ning sellele ei lisandunud täiendavaid sissetulekuid. Hirmutav on ka see fakt, et kui vaadata möödunud dekaadi, siis võiks ju eeldada, et olukord inimeste sissetulekute osas on paranenud ajalises vaates, kuid tegelikkus peegeldab vastupidist – suhtelise vaesuses elavate inimeste arv Eestis on kasvav trend.

Hiljutine turuolukord on küll COVID-19 leviku tõttu traagiliselt teinud kannapöörde ning kasvavast majandusest on saanud kahanev ning prognoosid ei ole helded tuleviku osas, kuid eelmise aasta tööturuuringust selgus, et sektorite vaheline palgaerisus on kohati isegi kolmekordne. Mitte kõige suuremaks üllatuseks on enim tasustatud IT sektoris olev töäjõud. Kuid kui me hindame, kui palju on infotehnoloogia valdkonnas tööl rahvusvahelist töäjõudu, siis juba ka hakkab kooruma vastus, miks meie oma Eesti inimesed ei tunne ennast just kõige rikkamana, arvestades siia juurde ka neid inimesi, kes elavad suhtelises vaesuses. Siinkohal tekib küsimus, miks aga ei kaasata IT-sektorisse rohkem Eesti inimesi? Mõtted viivad kohe haridusemaastikule.

Eestis on suur hulk inimesi, kelle haridustase ei toeta väga suuri valikuid karjääriredelil ning IT valdkonnas töötamiseks nõutakse üldiselt vähemalt keskhariduse olemasolu. Statistika näitab meile numbreid, mida on keeruline uskuda, kuid Eestis on keskhariduseta tööealiste inimeste arv üpris suur – ligikaudu 80 000. Siinkohal tasub mainida, et suurem osa infotehnoloogiaga töötavatest inimestest on meessoost, kuid keskharidusteta noortest on iga 1 naise kohta 2 meest. Minu hinnangul tekib siinkohal aga kohe ka seos, kui mõelda kõige tasuvama töövaldkonna peale ning sobiliku miinimum haridustasemega meeste arvule.

Tulles tagasi küsimusele, miks on Eestis palju vaeseid, siis üheks vastuseks löin järelduse, et Eesti palgasüsteemis on suured lõhed ning suur hulk ametikohti on madalalt tasustatud ja tihti on fookus tööandjate näol pigem värvata kõrgel tasemel spetsialiste (kui kodumaal ei leidu, siis värvatakse välismaalt), kui koolitada algajaid. Näeksin lahendust selles, kui tööandjad oleksid valmis väärtustama rohkem töökohapõhist õpet. Andragoogina näeksin siinkohal mitmeid võimalusi, kuidas olukorda paremaks muuta. Ühest küljest tuleks tegeleda nende inimestega, kelle haridustase ei soodusta kõrgemalt tasustatud töökohtadel töötamist ning innustada neid inimesi kasutama kõiki neid võimalusi, mida täna Eesti juba pakub. Tõesti,

neid koole, kus täiskasvanuna õppida ja keskharidust omandada on igas maakonnas ning tänane õpikorraldus võimaldab edukalt õppida ka töötaval inimesel. Teisest küljest on aga ka vaja toetada tööandjaid ning julgustada, et oma inimeste õpetamine ja panustamine nende arengusse on kasumlik ning vajalik tegevus ka ärilisest vaatest. Töötajate rahuloluu-uringutest selgub üha enam, et rahalised motivaatorid on ajutised ning inimesed vajavad motivatsiooniks isiklikku arengut, motiveeritud töötaja aga tagab ettevõttele paremad tulemused.

Siinkohal minu nägemus on see, et hetkel olevaid võimalusi ei kasutata maksimaalselt ära. LubaTakse endale raiskamist ning on toimunud lõhestumine töösektorite vahel, kus jahitakse palju professionaalset välistööjõudu ning üritatakse palgarallit pidada suurkorporatsioonidega. Illustreerituna jätaks see mulje, justkui tigu on pandud rohutirtsuga ühele joonele ning mõõdetakse, kumb hüppab kõrgemale. Kui sama energia kuluks aga Eesti inimeste arendamisse oleks meil ühiskonnas ka helgem pilt ning saaks endale rusikaga vastu rinda löömist ja uhkustamist võimaldada. Samuti ka ebaloomulikud palgalõhed tekitavad ühiskonnast statistilist keskmist taga ajades petliku mulje, justkui keskmine palk on kaks korda suurem miinimumpalgast ja tegelikkuses on sadu tuhandeid inimesi Eestis, kes ei saa endale näiteksigapäevaselt liha lauale panna või aastas ühe korra välismaa reisi lubada.

Loodan, et lähitulevikus usutakse elukestvasse õppesse rohkem ning tööandjad suudavad leida rohkem võimalusi, kuidas oma töötajaid selles toetada ja anda panus eesti rahva heaolu parendamiseks. Mina olen valmis igati panustama juba hetkel, kohe, täna ja praegu!